

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Egy hajszál.

A békepontozatok még most a diszkréció fátyolával vannak borítva, de annyira elfogadhatóknak tartják a beavattottak, hogy a Tisza-klikk lapja szükségét érezte, egy gyors kirohanásnak ellene, hogy ha lehet, még csirájában fojthassa meg.

Minden esetre érdekes szituáció, kétös színváltás. Egyik az ellenzéki pártok részéről, kik óhajukat precizizálták, másik a Tisza csoport részéről, mely végre nyíltan kivágta a színt.

A csoportnak ad hoc alapított lapja, egyszerűen elfogadhatatlannak jelent ki minden béke pontot. Ő csak két »kintat« akar látni, a *klotúrt* és a *szigoruan* keresztül vitt új választásokat. Ami magyarul annyit jelent, hogy inkább pusztuljon a parlamentarizmus, mint a korrupcióban gyökerező klikk-hatalom.

Mi forog koczán a mai állapotok mellett?

Mindenek előtt alkotmányunk épsége az ex-lex miatt, a kiegyezés lehetősége és a parlament rendes munkálkodása.

Az első dolog szanalása a kormánytól függ, a másik kettő az ellenzéktől.

A kormány már ott is hamis alapon áll, midőn az ex-lex megszüntetését feltételekhez köti. A melyik kormánynak se tehetsége se módja nem volt hozzá, hogy ezt az állapotot megelőzze, annak nem lett volna szabad ezt az állapotot azon helyen várni meg, melyhez erőltet és tehetségtelennek bizonyult.

Ezért követeli az ellenzék, hogy Bánffy távozzék arról a helyről, hol az ex-lex óta ugysincs helye.

Ezen kívül módot ad az ellenzék és pedig azt mindenki elismeri, hogy a legnagyobb önmegtagadással, arra, hogy a kiegyezés megköttessék s a törvényben precíz kifejezett jogot nem forszirozza.

Bele megy a házszabály szigorításába és biztosítja a gyors, akadály nélküli munkát — ha . . .

Tisztességesek lesznek a választások, a kuria bíraskodik felette, ha éppen úgy szigorítják az inkompatibilitási törvényt, mint a házszabályokat és ha garanciát kapnak reá, hogy ha a kormány ezt megígéri — meg is tegye. Ezt személyi garanciának nevezik.

Mit kíván tehát az ellenzék? Alig többet, mint ami kár, hogy eddig is meg nem volt.

Ezeket a békefeltételeket a kormánypártból sokan örömmel üdvözölték, de a Tiszák lapja még alapul sem akarja elfogadni a további tárgyalásra.

Azt mondja, hogy az ellenzék kívánsága olyan, mintha a kormánypárttól paizsa, fegyvere és vértje kiadását követelné. Ime tehát e klikk szerint a választási visszaélések a paizs, a pártszempontból vezetett mandátum igazolás a fegyver és az inkompatibilitások korrupciója a vért, mely összevéve biztosítja a hatalmat.

A béketárgyalások meghiusulása tehát nem az ellenzéken, vagy a kormánypárton, hanem ezen a klikken mulik, mely e

tárgyalásokban nem a nemzet életének békéjét, hanem titkos érdekeinek veszedelmét látja.

Ime a béke egy hajszálon függ s ezt a hajszálat Tisza-klikknek hívják.

Jó szakácsok a diszsidensek s az ellenzék és kormánypárt is kezükre járnak. A főztjük is jó, de mit ér ha a kitaláláskor hajszál esik belé. Ez kellenne teszi a legjobb ételt is. A jól sikerült béketárgyalásokba ime belé csapódik a klikk-érdek. Az a kérdés, hogy ki öntik-e e miatt az egész főzttet, vagy pedig ügyes fogással kidobják belőle a hajszálat, mely élvezhetetlenné teszi?

*

A mai tanácskozás csak arra való, hogy csillapítsa a kormánypárt elégtelenségét; zúgolódtak már, hogy ő nekik vakon kell követniük a kormányt; szívesen teszik, de legalább a látszatot akarják megmenteni és nem szeretnék, ha az ország észrevenné, hogy őket semmibe sem veszik, még ha úgy is van. Már palatoforradalomra is készültek, hogy saját külön kormányválságot idézzenek fel és csináljanak rendet a maguk módja szerint, az összes ellenpártok kizárásával és egy pajzsra emelendő új ember vezetése alatt. Ezért dobta oda konzul Bánffy tegnap este azt az ígéretet, hogy mindent a pártkonferencia elé visz, mihelyt Bécsből visszajön és ezért hívta magához mára a két Tiszát és Széll Kálmánt.

Határozni semmit sem határozhatnak, mert Bánffynak kötelessége az ellenzék feltételeit Ő Felsőségének eredetiben bemutatni; de befolyásolhatják a kommentárt, melyet Bánffy a be-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Péter bácsi leánya.

Írta: Prigl Olga.

Társaság volt együtt Nagyék. Az urak kártyáztak és vitakoztak, az asszonyok a szalonban tereferéltek, míg odakint hullott a hó, óriási pelyhekben, szinte omolva az aczélszürke fellegből.

— Én bizony sutba dobok minden theóriát, — mondta a kasznár a bodonyi pusztáról.

— Bolondság az egész, — kontrázta rá valaki a kályha mellől s csak Péter bácsi rázta a fejét. Hosszu haját viselt, egészen a válláig leért, fehér volt a haja, mint a galamb s az arczbőre üde puha, mint a fiatal leányoké. Hevesen állott föl s hosszú tógaszerű kabátja libegett a hogy kezét szokása szerint hátra kulcsolta.

— Kérem példákat tudok rá, eleven példákat, — mondta, míg hangja reszketett. A theória tulajdonképpen eszme, az eszme a lélek, mely megvalósulva testet ölt.

A theória és hipothézis pedig testvérek. Ez utóbbi a sejtelem, a theória a váz, a min a magunk eszméit megépíthetjük. Kérem egy Galiláci, egy Vatt James, egy Edison . . . Vagy vegyük a szellemi nagyságokat: egy Dickens, egy Dumas, egy Jókai . . . Kiki a maga egyénisége szerint alkotta meg theóriáit, a melyek

megvalósulva bejárják az egész világot. Mindent lehet, csak akarat kell hozzá, vas akarat és megdönthetjük a sziklát, kiforgathatjuk sodrából az emberi természetet. A theóriák. . .

— Na Péter bácsi, — szólott közbe valaki, — a szerelmet csak nem tudná eltheorizálni, mi . . .

A bajszát sodorintotta meg és bekaesintott a szalonba, a hol erre a kacsinásra egy szőke kis leány olyan piros lett, mint a selyem bíúza.

De Péter bácsi csak beszélt tovább:

— A szerelem, édes fiaim, beteges kinövés az érzelmeknek, tulhajtott valami, a szellemi dologtalanság jele, agyrém, képzelődés . . . Lássátok, én soha se voltam szerelmes, mert el voltam foglalva más, okosabb dolgokkal. És boldog voltam mégis. A szegény feleségem, Isten nyugtassa, az se panaszkodott soha, hogy talán boldogtalan lett volna és ha gyermekeim volnának azokat is csak úgy nevelném . . .

— No már azokra csakugyan kíváncsiak lennénk, — mondta nem kevés malicziával a kasznár.

Mindnyájan nevettek, aztán megindult a beszéd megint. Lármaztak, vizeztek, olykor még gorbombáskodtak is egymással, no oszt a vége az lett, hogy Péter bácsira rásóztak egy vézna csöppséget, egy három éves kis leányt, a ki úgy maradt Isten nevében Nagyék, miután az anyja, a ki szakácsné volt náluk, most fél éve elhalt. Nevelje fel a kis árvát Péter bácsi a saját elvei és theóriái szerint. Az urak ráadásul még olyan gálántak voltak, hogy egyen-

ként évi öt forint gombostüpenzt szavaztak meg Évikeknek, aki most már a Péter bácsi leánya.

Két apró szobát rendelt Péter bácsi a Zerge-utczában. Hat lépés volt hosszában, keresztben, de a hogy bebutorozta hát éppen csak egy akkora négyszög maradt a közepén, hogy Péter bácsi a karos székével bekelhette magát. Lévén a karosszék egyúttal íróasztal is, egy le és fölkapcsolható gyalult deszkadarabbal kiegészítve. Köröskörül glóbuszok és gyűjtött gránitkavicsok, bejegesedett drága kőrít-kaságok közül egy sereg kitömött madár leste, hogy mi fog történni; látván a fölfordulást, a mit az Évike váratlan megjelenése előidézett. Péter bácsinak nehéz izzadtság-csöppek csorogtak alá a homlokáról, amíg egy elébe terített abrosznagságu fehér papirosra kikalkulálta, hogy ugyan hova férne be még egy kis zöldhálós ágyaeska, csak akkor mint Évike. A számítás beleyult a késő éjszakába, s míg Évike ott aludt el a Péter bácsi terében, a laboráns, egy tizenéves erős barna fickó, mérges pillantásokat vetett a sebesen lélegző apró kis leányra.

— No egy bajjal több. — morogta magában, ugyan mi nem jut a tekintetes ur eszébe. Tegnap hazahozott egy beteg kigyót, mámma egy beteg gyermeket. Szépen vagyunk.

És Péter bácsi csak kalkulált tovább. Egyik tervét a másik után húzta keresztül. Nagyvégre mégis abban kellett megállapodnia, hogy egy szekrényt kitesz a szobájából. Ugyis szuette már, a lába mindig kibillen.

mutatáshoz fűzni fog és megingathatják dicséretes elhatározását, hogy rendíthetetlenül helyt áll a kibontakozás és békés megegyezés mellett.

Bánffy már tegnapi beszédében, melyet a diszpolgári levelet átnyújtott főpolgármesterhez és kíséretéhez intézett, igen harcziás hurokat pengetett, ami szintén a háborupárt nyomása alatt történhetett és beláthatlan veszedelem támad, ha Tiszák visszahuzolják a miniszterelnököt arra az utra, melyről jobb szelleme és lelkiismerete már egyszer letérítették.

Kivánatos volna, hogy Széll Kálmán ellensúlyozza a Tiszákat és megerősítse Bánffyt a megkezdett jó uton. Nem kétkedünk benne, hogy Széllben meg is van erre az igyekezet és a jóakarát, hiszen ő a szabadelvűpárt békülékeny és most még a többségben többséget képező elemeknek látható feje és talán éppen az ő hivatása, hogy majd annak idején a kibontakozás végső szálait bogozza ki és vegye kezébe a nemzet nagy tisztulási procezzusának intézését.

Győzze le a világozság a setéséget és Bánffy menjen ismét Bécsbe azzal az elhatározással, melylyel multkor ment: megteremteni a békét, visszaállítani a parlamentáris rendet és az alkotmányt.

A korona és a békepontok.

Budapest, január 13. (Saját tud. táv.)
Bánffy br. miniszterelnök megfedekezve miniszteri hivatásáról, nemcsak hogy nem fedezi a korona tényeit, hanem saját tényeit is a koronával akarja menteni. Erre vall legalább a miniszterelnöknek a dissidensek előtt tett tegnapi nyilatkozata.

— Majd felhatalmazást kérek a koronától, hogy a szóbeli jegyzék pontozatait tárgyalási alapul elfogadhassam — szölt a béke-követségben nála járó dissidensekhez, midőn az ellenzék békepontjait megtudta.

E kijelentésével úgy állítja oda a koronát, mintha az ellenzék azzal állana szemben. Ez tartalmazza egyszersmint a legnagyobb megfedekezést a miniszteri köteleméről. Ily módon, ha a béke nem sikerülne, a felelősséget teljesen lerázhhatja magáról a miniszterelnök, egyszerűen hivatkozva kíséretére.

E gyorsan terjedő sejtelen az ellenzék pártkörökben már eddig is nagy lehangoltságot keltett és igen megcsappant azok száma, a kik még hisznek a béke létrejövételében. S nem kevéssé növeli azt a hiedelmet a miniszterelnöknek a főváros küldöttségéhez tartott beszéde, melyen nem a legbékésebb hang vonul végig. A mai parlamenti ülésen a folyosón pertraktáló ellenzékiek fel is hozták ezt néhány kormánypárti képviselő előtt s hevesen kikeltek a miniszterelnök ellen, hogy nem veszi a béke-tárgyalásokat azon komolysággal, mint ők.

Kormánypártiak ezzel szemben váltig erősítetik, hogy Bánffy br. komolyan akarja a békét s az említett beszéd heves hangját onnan magyarázzák ki, hogy akkor még nem ismerte az ellenzék béke föltételeit.

Tiszák hevesen hangoztatják, hogy a házszabályok szigorú revíziója nélkül nem lehet béke s azonfelül a javaslatokat **előbb le kell tárgyalni.**

Addig nem mehet a Bánffy kormány.

Budapest, január 13. (Saj. tud. táv.)
A király vasárnap hallgatja meg a miniszterelnök előterjesztését, koronatanácsot tart és hétfőn fog dönteni.

A dissidensek csak felolvasták a miniszterelnök előtt a békepontokat, aki nyomban kijelentette, hogy előterjesztéseiket foglalják írásba. Ennek a kérésnek eleget is tettek ma a dissidensek s egy aláírt nyilatkozatot nyújtottak át ma.

Szakadás a szabadelvűpártban.

Budapest, január 13. (Saját tud. táv.)
A szabadelvűpártban ismét szakadás állott be. A szakadást az ellenzék békepontok idézték, ezuttal azok váltak ki belőle, kik az ellenzék békefeltételeit méltányosnak és elfogadhatónak tartják. Megmarad ezek után még az a rész, mely a rendszerhez teljesen hozzá van forrva s annak bukásától van mit féltetnie. E megmaradt csoportnak képezik magvát a Tiszák. Ugy hirlük, hogy nemsokára a pártból többen kilépnek.

Legujabb.

Budapest, január 13. (Saját tud. táv.)
A Ház feloszlásának bire ismét terjed. A képviselőház folyosóin ma ez volt legtöbbet tárgyalt hir.

Budapest, január 13. (Saj. tud. táv.)
Eszterházy herceg államtitkári kinevezését hivatalosan megczáfolták.

Budapest, január 13. (Saj. tud. táv.)
A főrendiház az ex-lex ügyében szerdán fogja ülését tartani.

A jezsuita-törvény Németországban hatályon kívül helyezték. A »Magdeburger Zeitung« s a »Hamburger Nachrichten« egyidejűleg jelentik, hogy a »Bundesrath« a hirhedt jezsuita törvény második pragrafusának, mely a jezsuiták száműzetéséről szól, ez alkalommal hozzá fog járulni e pragrafus hatályon kívül helyezéséhez. A hir igen valószínűleg hangzik, mert a bir. gyűlésnek immár óriási többsége kívánja a törvény megváltoztatását. *Limburg Stirum* gróf a konzervatívok, *Rickert* az egyesült szabadelvűek részéről pártolja a módosítási javaslatot, *Bennigsen* a nemzeti szabadelvűek vezére maga is a jezsuita-törvényben felesleges szigort talál.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, jan. 13.

Mialatt a teremben folyik a szavazás, a folyosón élénk sürgés-forgás van. A miniszteri szoba valóságos bucsujáró hely. Legelőbb *Tisza* Kálmán surran be. Sokáig maradt oda benn. Mikor kijött és összehuzott vállakkal nesztelelenül végig ment a folyosón, az ellenzék utána mormogta:

— A béke bontó!

Az öreg *Tisza* pedig kezet fog *Kiss Albert*-tel. Ezt is olyan szerényen teszi, hogy szinte azt látszik mondani:

— Te vagy az ur, én a szolgál.

— Ni, a kálvinista pápa, meg a kálvinista püspök! — rágalmazták őket a folyosón.

Tisza után belátogat *Bánffyhoz Falk* Miksa,

Keservesen nyöszörgött az ócska butor, mikor helyéből kimozdították. Huzter vékonyan, mintha a szive szakadt volna meg és nyomába ijedten futkostak össze-vissza menekülve, a hosszú, vékony testü fülbemászó, a pincebogár és megannyi furcsa állatkák, hogy némelyiknek **azt se tudta az ember hol a feje, hol a lába.** Mire Péter bácsi visszament, hát már nem volt ott egyéb, mint egy kis szürke pókháló, mely odalapult a korhadt padozathoz. A zöldhálós ágyacska pedig úgy festett a szögletben az ócska butor helyén, mint mikor tavasszal a hegy oldala megolvad egy helyütt és frissen, údén bámul belé a körülötte még fagyos mindenségbe. A kályha bömbölt és a szétdarabolt ócska butor szüette czirádái recsegték, ropogtak a lángokban. Némelyik hosszan kiöltötte a nyelvét, hogy egészen odavilágítson az Évike sápadt arcocskájára s a mig sziszegett, a többi mondta utána kórusban: te vagy oka, te vagy oka... És szerették volna felperzselni a kis lány lenszöke haját, mely mint a madárfiók pihéje, ugy simult a halántékaira.

Reggel a zöld hálós ágyacska megmozdult. Előbb a takaró, aztán két kis vékony kar meredt fel ököbe szorított kezecskével, végre nagy nyújtózkodva és szeméit dörzsölve fölült a Péter bácsi princeszékéje, Évi kisasszony. Nagy kék szemé olyan színű volt, mint a víz mellett nőtt nefejejes. Tekintetét csodálkozva hordta körül a szobában, aztán ujongva sikol-

tott fel: ni madár! — és egy tokás pelikánra mutatott. Szép madár — integetett a fejével, szép madár...

Nem is késett vele Péter bácsit meginterpellálni:

— Adj nekem...!

— Nem lehet Évike — mondta komolyan Péter bácsi, nem a te kezébe való.

— De, — erősködött a kisleány és daczos vonás ült a szája szögletében.

Péter bácsi nem jött ki a flegmájából és türelmesen szólott megint:

— Nem lehet Évike, — ha mondom. Annak a madárnak a tolla mérgező, át van itatva méreggel, tudod kis leányom, amikor kitömték...

No ugyan beszélhetett Péter bácsi. A három éves princeszék hevesen dobogott a meztelen apró lábával s igazi hamisítatlan ósaszonyi könyvek peregték le az arcocskáján.

— Akarom — mondta elfuladón és beletemetkezett a párnáiba.

Péter bácsi tehetetlenül állott egy darabig, aztán megcsóválta a fejét és gondterhes léptekkel mgindult a pelikán felé. Először adta be a kulcsot elveire vonatkozólag és először került az övéen kívül más kézbe a kitömtött pelikán.

— No Évike, ha jó leszel, — simogatta a lenszöke pihét és a kislány egyszerűen nevetett a könyein keresztül. A két ragyogó víz-

csepp ott ült a pilláin s kaczagó szájában meglehetett olvasni mind a huszonnyolcz fogát.

— Madár, szép madár — tapsolt a kacsóival.

— Pelikán — oktatta komolyan Péter bácsi, ezt a madarat ugy hívják: pelikán.

Utánozhatlan naivsággal ismételte Évike a Péter bácsi szavait, no és aztán csupa gyönyörűség volt az élete, mindennap kapott egy másik madarat. Lekerültek a poros pókhálós állványokról valamennyien. Bambán, meredten bámultak a fényes üvegzemükkel Évikére és zivatáros éjfélen, huhogó bagolyzóznál méltatlankodva ültek össze olykor:

— Oda van nyugalomunk — integetett bóbítás fejével a néhai paradicsommadár.

— Legszebb álmomból költöttek fel, — modnta az ábráandos kis fülemüle.

Egy gyermek játszik velem, egy gyermek! Igy a keselyű szölt, dölyfösen felfujta magát.

— Csitt, csitt, — zörögtek a gyűjtött gránitkavicsok, bejegezesedett drágakő ritkaságok, és a szomszédasszony kakasa elkukorékolva a hajnalt.

Péter bácsi másnap hogy, hogy nem, a madarakat kiszállásolta a laboráns szobájába.

A zöldhálós ágyacska birodalma pedig terjedt tovább. A hegyoldalról lecsuszott ismét egy darab havas világ és mosolygós, pázsitos gyöp maradt a helyén. Igy, ily hódított a napsugár a hideg fagyos földön, ellentétben a

azután Széll Kálmán, Radó Kálmán, utóbb Tisza István.

— Most sütik ki, hogy játszátki az ellenzékét. — mondja a folyosó.

A folyosó egy más érdekes dolgot is beszélt. Eszerint Bánffy vasárnap a *Hentzi-ügyről* is referálni fog a királynak. Ugy akarják megoldani a kérdést, hogy igenis tegyenek a kadét iskolába szobrot, de egy új emlék oszlopot. Egyesítsék az osztrák és magyar elesettek porait, e fölé emeljék az új monumentumot, annak négy sarkára németül és magyarul véssék rá az egész általánosságban elesettek emlékét. Hentzi-szobrát pedig elvinnék a Stöckeran melletti Wetzendorfba, a Heldenbergre, ahol Wimpfen és Radeczky szobrai állnak. Hir szerint ezt az eszmét egy a függetlenségek, mint a katonai notabilitások pártosítják.

*

Tegnapról elmaradt 4 névszerinti szavazás, tartalékban van még kettő: mindenki azt hitte, hogy a mai ülés rendben van. Csalódtak. A jegyzőkönyv hitelesítésénél felállott Kubik Béla aki annyi a jobboldalnak, mint a vörös posztó a bikának. Amint marcialis alakja fölegyenesedik a szélsőbal első padjában, a jobboldalról gúnyos, haragos fölkiáltások törnek elő.

— Aha! Megint Kubik! Ugyan mit akar? Halljuk az új ideát.

Kubik jámborul kezd a mondókájához.

— Olyan szép szokás volt az régen, amikor a követeket nem a nevükön, hanem a kerületük nevén szólították föl. Tiszteljük őseink hagyományát! Indítványozom, hogy a jegyzőkönyvbe Lukács Gyula neve helyett: a *monori kerület képviselője* vétessék be, — de névszerinti szavazással.

— Eljen! Eljen! — Tapsol a baloldal nevetve, míg a jobboldal kesernyés derűtlenséggel kiáltanak közbe:

— A névszerinti szavazás is őseink hagyományosa?

— Az is ősi virtus! — szól bele egy bömből hang, Polónyié volt.

Kubik után Sturman György állott fel.

— Nem helyes az e jegyzőkönyvben, hogy ennyi és ennyi képviselő távozt. Még azt hiszik, hogy nem is jár be a házba. (Nagy derűtlenség minden oldalon.)

— Fél a feleségétől, ugy-e? — kiabálnak.

— Jobb lesz kérem az én módosításom: *nem szavaztak* — és szavazzunk rá névszerint.

— Helyes! Helyes! szavazzunk! — hagyják helybe balról.

Tóth János stilisztikai hibákat fedezett föl a jegyzőkönyvben.

Nem helyes ez: *névszerinti való* szavazás. Így kell kijavítani: *névszerinti* szavazás.

— Nagyon helyes, nagyon szép, sokkal fonetikusabb így: névszerinti! — erősíti az ellenzék.

— De hisz ez nem magyaros! — felel kétségbeesve a kormánypart.

— Ugy van! Ez nem magyaros! — erősíti Hock. — En nem fogadom el.

— Tehát névszerinti szavazást kérek rá! — nyugszik bele Tóth János a változhatlanba. S ilyen formán elkezdődtek a szavazások végtelen unalommal.

Legelőbb a Kubik indítványa fölött szavaztak. Az eredmény: 3 igen, 103 nem. Azután a Sturmannéra. Az eredmény: 4 igen, 114 nem. Majd a Tóth Jánosé következett: 7 igen, 103 nem.

Madarász: Ezzel a módosításokat elvetették. Felolvastatta ezután a beérkezett irományokat és a nóta újból kezdődött: a tegnappal mára halasztott névszerinti szavazások. Legelőbb a Hentaller napirend előtti indítványa fölött szavaztak.

Ezzel az ülés véget ért.

Városi közgyűlés.

— II. nap. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután folytatta és befejezte a közgyűlést.

A még letárgyalandó ügyek közül alig egy-kettőnél volt felszólalás, de csakhamar keresztül mentek a tárgyakon s 5 órakor az elnöki főispán már berekesztette a közgyűlést.

A második napi közgyűlés lefolyása a következő:

Elnök Beöthy László dr. főispán.

Csak Máté, Hlatky Endre, Schöpflin Ágoston, Beczkay Lajos, Ifj. Cser János, Déry János dr. Grósz Menyhért, dr. Radó Ignác, Sulyok István, Széles Lajos, dr. Vuicskics Gyula, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Serényi Gusztáv, Kunz Gusztáv, Löblé Henrik, Némethy Károly, Nyíry György, Pally Lajos, dr. Bulyovszky József, Rác Mihály, Istvánffy István, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Dús László, Busch Dávid, Jablonszky Emil, Ragány János, Szüts István.

A tegnapi közgyűlési jegyzőkönyv észrevétel nélkül való hitelesítése után a tárgysorozat visszamaradt pontjainak elintézésére tért át a közgyűlés.

Réz Mihály sérelmesnek találja, hogy a fizetésjavításnál a 10 frt korpótléket beszámították a korpótlékba. Továbbá az öt éves kor-

pótlék részére nem 3 ciklusra, hanem korlátlanul állapították meg.

Réz Mihályné azt kifogásolja, hogy az ötöd éves pótléket csak a megválasztása idejéről számítják, míg ő kéri, hogy az előző két évet, mikor ingyen helyettesként működött, szintén számítsák be.

A városi tanács kifejté az ügy előzményeit s a kérelmek elutasítását javasolja.

Gábel Jakab nem fogadja el a javaslatot, mert három irányban sérelmes. 1. Réz Mihálynak nem három, hanem legalább mint a többinek, öt korpótléket kell adni. Az iskolaszék is úgy nyilatkozott, hogy jogos Réznek is az öt korpótlék, bár neki joga volna követelni a korlátlan számú korpótléket. 2. A 100 frt korpótlék visszamenőleg fizetés javítás volt tulajdonképpen. — 3. Réz nére vonatkozólag kijelenti, hogy itt más elvet alkalmaztak, mint másutt. 1886-tól osztályt vezetett fizetés nélkül; a nyugdíj jogosultságot a miniszter is beszámította. A kiegészítő 2 év alatt legalább 1400 frtot megtakarított. Indítványozza: 5 korpótléket adjanak Réznek; Réz nének pedig 1886-tól számítsák a korpótléket.

Hlatky Endre szerint korpótlékről itt nem is lehet szó. A díjlevél alapján megilletné Rézt ötöd évenként a 100—100 frt korpótlék, de mikor ezeket a fizetéseket szabályozták, kimondták azt is, hogy bár Réz Mihálynak nem jár korpótlék, de méltányosságból két évvel előbbre szavaztak meg pótléket. Akkor már ezt nem kellett volna Réznek akceptálnia. Minthogy pedig most azt mondja, hogy ehhez költetlen joga van, indítványozza, hogy adják ki a kérdést a jogügyi bizottságnak, állapítsa meg vajjon van-e tényleg joga fellépni a várossal szemben. Réz Mihályné kérelmét illetőleg utal arra, hogy a kérvényező két évig díjtalanul mint helyettes szolgált a várost. Hivatkozik ezután a város anyagi helyzetére, mely nem engedi, hogy a randes mértéken túl terjeszkedjünk.

Gábel Jakab hozzájárul Hlatky indítványához, melyet a közgyűlés is elfogadott.

A sport-téri vízdíj.

A tanács javasolja, hogy a Rhédey-kerti felügyelőség kérelméhez képes engedje el a közgyűlés a Sport-térre 3 évben elfogyasztott víz árat 415 koronát.

Sulyok István nem találja indokoltnak, hogy a kérdéses összeget leírják, bár elismeri a közkert fontosságát. A Rhédey-kert azonban csak kis részben szolgál a közönségnek, nagy része szeptembertől csak melletti látogatható. A felügyelőség nem váltja be a Rhédey-kerttel szemben amire köteles volna; erre a kertre vajnai kevés gondot fordítanak. Tapasztalatból tudja, hogy nem tesznek beruházást a nagy

Péter bácsi szigorú theóriáival, a mely szerint a föld kezdetben tüzgolyó volt, s hűl perczről perczre, óriási lépésekben haladva az örök jég uralma felé.

Es most ugorjunk át egy néhány esztendőre. Mi az Péter bácsinak, a ki már idestova hetvenedikszor lépi át azt az allegorikus kifejezett bizonyos küszöböt, a mi tulajdonképpen nem egyéb, mint háromszázhatvanöt prózai nap leforgása, egy szempillantás az idők végtelenségében.

Évike már nagy leány. Lenszöke haja két hosszú czopfba fonva lóg le egészen a derekán alul és Péter bácsi büszkén nézi el olykor: vajjon megismernék-e Nagyék, vajjon mit szólna hozzá a bodonyi kasznár? Nagyék elköltöztek és a bodonyi kasznár is elköltözött. Ez utóbbi oda, a honnan már csakugyan nem tudna visszajönni. Pedig szerencsén Péter bácsi előttük bemutatni elvei igazságát, theóriáit, a melyek im megvalósulnak, mert csak akarat kell hozzá, vasakarát és megdönthetjük a sziklát, kiforgathatjuk sodrából az emberi természetet.

Itt van Évike. Gyöngye leány, a kinek ambícióját százszor a sarokba szorították volna a nőemancipáció hirhéd ellenségei, s nézzék meg, nem-e kiállja a sarat bárkivel? — Péter bácsi jövő esztendőre az egyetemre fogja küldeni, hadd hirdesse az egész világnak az ő és a Péter bácsi dicsőségét.

Ez nyáron volt, kalászerielő meleg nyári

nap és hogy jött az ősz, Évike mindig szomorúbb lett. Arczáról eltűntek a piros rózsák és ijesztő sápadtság váltotta fel azokat, valahányszor Péter bácsi az egyetemről beszélt. Es egy csunya ősz nap, mikor a szél rikoltva söpörte össze halomra a sárga levelet, — Évike oda hajtotta fejét az öreg Péter bácsi térdeire és elfulló hangon zokogta:

— Férjhez akarok menni . . .

Péter bácsi egyszerre úgy látta, hogy űrült tánczra kerekedik körülötte minden. Kavargó örvény támad, s a forgatag egymás után nyeli el összes szép reménysegeit.

Hideg kezével kisimította homlokából lelógó fehér haját és csak annyit mondott reszkető hangon:

— Te is szerencsétlen . . .

A szél odavágott az ablakhoz egy csomó sárga levelet, besikoltott a kuleslyukon, s a vastag, bőrbé kötött föliánsok a poros könyves polczról mereven bámultak le rájuk, — mereven és hidegen. Az öreg ember révedezve hordta körül meggyöngyült, fénytelen szeméit, tanácstalanul, várva, — de a könyvek nem feleltek, a glóbusz, a rajzeszközök nem szóltak és a karesu aczéltoll is hallgatott.

Az ajtón kopogott valaki. Évike ijedten ugrott fel és a haja tövéig elpirult. Magas, barna ember lépett be és mélyen meghajtotta magát Péter bácsi előtt. Az öreg feltette pápaszemét és hivatalos hangon szólott:

— Mivel lehetek szolgálatjára . . .

A fiatal ember előbbre lépett:

— Nagyságos uram hát nem ismer? — én vagyok a laboráns . . .

Péter bácsi felhúzta bozontos hófehér szemöldéit és jókedvűen csapott az erős férfi vállára:

— Megkerültél ficzkó, no lám ki hitte volna, azt hittem a Dunának mentél, mi . . .

— Ember lett belőlem, mondta mély zengésű hangján a férfi és eljöttem, hogy . . .

Péter bácsi ösztönszerű sejtelemmel fordult Évike felé. A férfinak is, a leánynak is lángba volt borulva az arca.

— Kijátszottatok, oda a theóriám, — nyögte keservesen az öreg tudós, míg arca fölgyúlt a szent haragtól. Alakja is kiegyenesedett egy perczre és tógája libegett utána, mint valami fenyegető sötét felhő. Aztán csak fagyott, fagyott megint vissza. A tóga ránczot vetett vállain s a hogy öreg reszkető kezével feltámasztotta állát, ki tudja mi mindenfutott fáradt agyán keresztül.

— Így is, — úgy is, — elmegyünk, — ejtette ki végre tagolva.

Majd összeszedte magát:

— Elmegyek, — hozzátok . . . Itt, itt olyan hideg van . . .

Es jól eső bágyadsággal hunyta le szeméit, míg azok forró kezükkel az ő hideg kezét melegengették.

közönség kényelmére. Majd felveti azt a megbotránkoztató, erkölcsi érzetbe ütő dolgot, amiknek a Rhédey-kert a színhelye. Már kap a kertfelügyelőség a terek gondozására 6000 frtot évenként. Elismeri, hogy a városnak majdan haszna is lesz a sporttérből, de most nem látja indokoltnak, nem tartja méltányosnak, hogy 3 évi vízhasználati díj leirattassék. Nem akar precedenst teremteni, mert a város anyagi érdeke van veszélyeztetve. A kérvényt kéri visszautasíttatni.

Grósz Menyhért dr.: Nem szeret vizért pénzt adni, de minthogy a sport tér tényleg a köz javára van; s ott a vizet egy nemes sport kedvelőinek bocsátják rendelkezésére, nem látja be miért ne támogathatnák az ilyen kérvényt. Pártolja a tanács javaslatát. (Zaj.)

Kunz Gusztáv reflektál Sulyok felszólalására. Nem fogadja el azt a megjegyzést, hogy ők, a Sport-tér főntartói nem gondolnak a Rhédey-kerttel; a közönségnek tesznek szolgálatot minden irányban amennyire tőlük telik. Ha most nem is teljesítik kérelmüket, azért nem fogják megbénítani az 6 ambíciójukat, s önzetlen működésüket.

Friedländer Sámuel dr. azért szólal fel, mert látja, hogy helytelen mederbe terelték a dolgot. Elismeri, hogy fontos és nagyérdékű szolgálatot tesz a városnak a lövész-egylet, de ellenzi a díj elengedését, mert nem akar precedenst teremteni. Elég szubvenziója van annak a testületnek (Zaj. Elnök csönget.) abból kikerülhet a vízhasználati díj fizetése; de nem szabad tékoznia a vizet. A tanács javaslatát nem pártolja. (Helyeslés. Zaj.)

Ragány János felszólalása után elnök szavazás alá bocsátotta a kérdést.

A többség a tanács javaslatát fogadta el.

Dr. Friedländer Sámuel: Kár ilyenkor szavazni is, a tanács tagjai szavaznak le mindent. (Tényleg a tanács tagok leszámításával a többség a Sulyok indítványa mellett állott fel.)

A szavazás kihirdetése után felállott **Széles** Lajos és kijelentette, hogy a határozatot megfélebezi.

Ezután elfogadták az ebtartási szabályrendeletet; a petroleumszállítás tekintetében kötött szerződést, a tolonczok élelmezésére vonatkozó szerződést, majd tudomásul vették Mátéh Demeter és Timkó János földbérleti szerződését.

A központi választmánynak az 1899. évi képviselőválasztókról benyújtott jelentését indomásul vették.

Rimler Károly főkapitány a Pável-tüntetésből folyó fegyelmi ügyének befejezését tudomásul vették s Rimlert megélejezték.

Emeljük az építkezési kedvet.

Mandel Rudolf az iránt folyamodott a városroshoz, hogy ha a Nagypiacz-téren levő rozoga házat emelesre építi, 5 évig csak a most fizetett városi pótdó fizetésére köteleztessék.

A városi tanács a kérelem elutasítását javasolja.

Dr. Radó Ignác fontosnak tartja a kérvényen felvetett eszmét a város jövő fejlődésére. A városnak mindent el kell követni, hogy az adó pobjektumokat emeljük s ezt úgy érhetjük el, hogy az építési kedvet fokozzuk. A most kért adókedvezményt meg kell adni 5 évre minden oly épületre az eddigi adó fizetése mellett, a melyet régiből ujjá építenek. A kérdést tanulmányozzák.

Hlatky Endre elfogadja a Radó által mondottakat, de szerinte a tanulmányozást az új házak építésére is ki kellene terjeszteni. A tanulmány során látnák, hogy 5 vagy 10 évre lehetne kedvezményt nyújtani az építési kedv fokozása végett. De természetesen a Mandel kérelme tárgyában sem lehet most határozni.

Elnöklő **főispán** azt véli, hogy ebben a kérdésben a legrövidebb idő alatt kell a tanulmányt megejteni, mert a kik építeni akarnak, várakozó álláspontot foglalnak el s ez megakasztja az építkezéseket.

Dr. Bulyovszky József polgármester a tanulmányozás gyors keresztül vitelét lehetetlennek tartja. Tanulmányozni kell, hogy mely utcákon adjanak kedvezményt, mert más városok példájára a város központját kell emelni.

Dr. Friedländer Samu nem tartja a tanulmányozást olyan hosszadalmas nagy dolognak; hisz más helyről kéri el az adatokat. Gyorsan kell az egész dolgot keresztül vinni. Már a jövő közgyűlésen határozzanak az ügyben. Elfogadja a Radó dr. indítványát, a főispán által ajánlott sürgetéssel.

A szavazásnál a Mandel kérelmét elutasították; a Radó indítványát a főispán módosításával elfogadták.

Tőkés István számtisztnek 3 havi szabadságot adtak.

Eszenyi Sándornak megszavaztak évi 240 frt nyugdíjpótlékot.

Katona Mihály iskolaszéki szolgát felvették a nyugdíj-jogosultak közzé.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

A Szent-István-Társulat új otthona.

Főnnállásának ötvenedik évében, az imént letűnt esztendő alkonyán foglalta el új, pompás otthonát Magyarország egyik legiszteletemélőbb irodalmi egyesülete: A Szent-István-Társulat, mely igazán az Irás mustármagjához hasonlóan növekedett a tervezői által elvetett csirából terebélyes s dús gyümölcsöket termő fává, a melynek gondozásában nemzetünk legjobbjai mindenkor egymással vállvetve buzgólkodtak.

A negyvenes években, egy csöndes karácsonyi éjszakán fogamzott meg eszméje Fogarassy Mihály nagyváradi kanonok, a későbbi püspök lelkében; de alig hogy a keresztény szellemet az irodalom útján hathatósan terjesztő intézményének terve szerény keretben megvalósult, összeomlással fonyegették a csapások, a melyek sulya alatt minden szabadságunk összetört, a melyek nyomában halotti csönd borult az egész országra.

Isten bölcs végzéséből azonban a »Jó és olcsó könyvkiadó-társulat«, — a mint akkoriban katolikus irodalmi egyesületünket nevezték, — a zsarnoki önkény is csak ideig-óráig tudta megbénítani. S a Szent-István-Társulat kiállván magyarságáért szenvedet üldöztetést, az elnyomatás keservvel telt idejében csakhamar a hazafias törekvések egyedüli menedékhelye lett. A halottnak tetsző nemzet virrasztói: Deák Ferencz, Sennyey Pál báró, Eötvös József báró, Majláth György és más jelesek állottak élére s fokozták tekintélyükkel Társulatunk országos jelentőségét, népszerűségét, a mely akkoriban a magyar keresztény világott felekezeti különbség nélkül arra készítette, hogy tömegesen lépjen a hazafias missziót teljesítő egyesület tagjai sorába.

Folytonos fejlődés inentől fogva a Szent-István-társulat története. Föllendülésével lépést tartva növekedik munkaköre, változik szervezete; de sohasem czélja, melyet alapítói kitűztek: a katolikus szellemnek az írott és élő szó hatalmával való terjesztése. Simor János, a megboldogult hercegprimás megnyitó-beszédeivel az egész ország figyelmét fölkeltő társadalmi eseményekké avatta nagygyűléseit. Ipolyi Arnold alelnöksége idejében keresztülviszi, hogy az összes katolikus iskolákat Társulatunk lássa el könyvekkel, mi által ifjúságunk katolikus és hazafias szellemben való egyöntetű nevelése válik hathatósabbá. S míg Károlyi Sándor gróf egész odaadással a Társulat anyagi megerősödése körül buzgólkodik, Apponyi Albert gróf szellemi munkásságán lendít. E két jeles főur elnöksége idején alakul meg mai szervezetével a Szent-István-Társulat tudományos és irodalmi szakosztálya, mely immár oly tekin-

télyes szerepet játszik a magyar szellemi életben; ekkor indul meg a tagillletményeként megjelenő Katholikus Szemle, mely ma dr. Mihályfi Akos jeles szerkesztése alatt legelőkelőbb tudományos folyóirataink egyike. Az alapítóktól hagyományként rájuk maradt s az elődeik szellemében vezetik Társulatunk ügyeit majdnem egy évtizede mostani elnökei: Zichy Nándor gróf és Eszterházy Miklós Móríc gróf és Kisfaludy Á. Béla, a hivatásának egész odaadással élő lelkes alelnök. A Szent-István-Társulat egészséges, intenzív fejlődése alattuk is fokozatos és szakadatlan ifjúsági s népies irodalmi vállalatainak ügye mind örvedetesebb módon lendül föl, a világirodalom katolikus szellemű remekei egymásután jelennek meg kiadásában. A belső tartalomnak megfelelő s egyre diszebb a Társulat kiadványainak külső kiállítására is. Igazgatósága ennek jóízű fejlesztő hatására egyre nagyobb gondot fordít, mi által a kor színvonalán álló legelőkelőbb irodalmi vállalatokkal is versenyre kel s az izlés eltévelyedésének jelen korszakában valóságos missziót teljesít, a melynek fontosságát senki sem kicsinyelheti, ha ismeri az emberi művelődés történetét, amelynek tanulmányai szerint az erkölcsi zülléssel karöltve jár a jóízű megfoghatkozása, viszont a szép, jó és igaz útján haladó művészet hatása alatt az emberiség szíve is fogékonyabbá válik a nemes eszmék iránt.

E kulturhistóriai igazság lebegett a Szent-István-Társulat vezetőinek szeme előtt, midőn egyesületünk jelentőségével együtt fejlődött feladataival nem férvén el többé Királyi Pál-utcai szűk házában, új otthon építésére gondolt. Nagy arányunak tervezték, hogy benne a Társulatnak a nagyközönséggel való közvetlen érintkezését fokozottabb mértékben tegyék lehetővé s az építést, szobrászt és festőt egymással vetelkedő versenyre hívták föl, hogy az új palota mindenkire, aki csarnokaiban megfordul, marandandó, fölemelő művészi hatást tegyen; Társulatunknak fényes multjához méltó otthona legyen, egyben kifejezője az új korszaknak, amelyben felszázados áldásos tevékenység után ide költözve lép.

A székesfőváros vásári zaján kívül, de központjához közel eső csöndes Szentkirályi-utczában áll az új palota, a melyet első sorban Zichy Nándor gróf, a hitéhez rendületlenül hű katolikus főur, Társulatunk érdemes elnöke és Kisfaludy Á. Béla alelnök hathatós buzgólkodásának köszönhetünk. Hatszázhetven négyszögönnyi területeni közel félmillió forint költséggel épült Hofhauser Antal tervei után s helyiségeinek a modern követelményeknek minden tekintetben megfelelő elrendezésével, homlokzatának és belsejének a legaprólékosabb részletekig befejezett művészi kivitellel kevés mintaszerű középületünk között az elsők mellé sorakozik. A késői csucsis stílus szellemében kiképzett kétemeletes palota impozáns homlokzatát nagy merészen kiugró, égfelé törő rizalit határolja, magán a homlokzatnak tágas ablakkal áttört közepén, a melyet szent Istvánnak Höllő Barnabás mintázta monumentális hatásu szobra díszít, az egyenes vonalak dominálnak s izlésesen faragott kövekből összerótt, díszes ballusztrádos párkánnyal koronázott keretükben a csucsis részletek reneszanszstíliú díszítő elemekkel váltakoznak, szerves egészsze olvadó harmóniában, a mely tele van erővel és lázas kapkodás nélkül való nyugalommal, a mit az épület sarkain czimert tartó szimbolikus állatok faragott képei is kifejeznek. A két sarok-rizalit kapui a palota két szélső udvarába vezetnek, a belső szökőkutas, virágágyas területét az épület magvának négy hatalmas szárnya zárja körül. A főbejárat hatalmas nyílásu kapuján a Szent-István Társulat reprezentatív jellegű hivatalos helyiségeinek előcsarnokába léphetünk, a csipkeszerűen áttört díszítésű, faragott kövekből készült, oszlopos lépcsőházba, a melynek két nagy ablakát a földszinten egyfelől Magyarország pátrónájának koronáját följánló szent István királyunk, másfelől a szent Atyának a Társulat alapszabályait bemutató Fogarassy püspök üvegfestésű képe fogja díszíteni.

A széles, nyílt lépcső elsőben is a palota dísztermébe vezet, amely hatalmas méreteivel, oszlopos szép karzataival Társulatunk nagygyűlései közönségének is elegendő helyet bizto-

sit, s amely gazdag művészi kiképzésével, dúsan faragott fülkés mennyezetével, karcos oszlopokkal, kiugró párkányzatokkal tagozott s freskókkal díszített falaival bizonyára nagyban emeli majd a Társulat életében fölmerülő ünnepies aktusok díszét és hatását. E díszteremben tarthatja majd ezután a Társulat tudományos és irodalmi osztálya is fölolvásait, amelyek meghallgatása nagyobb közönségnek, alkalmas helyiség híján, eddigelé nem volt lehetséges és amelyek a nagy nyilvánosság előtt előadva, az élő szó varázsával bizonyára még hathatósabban juttatják érvényesülésre a katolikus szellemet, mely a tudomány összes ágait felölelő fölolvásásokból szerte árad; ezenkívül minduntalan falai közé gyűjtve tagjait, szorosabbá, családiasabbá teszik a köztük s a Társulatunk között fönálló kapcsolatot.

A díszterem és mellékhelyiségei szomszéd-ságában van a tágas könyvtárterem; az oszlopos előcsarnokból nyílnak az igazgató választmány faragványos faburkolatu ülésterme s egy tágas előszobából a társulati elnökségnek, igazgató és titkárnak hivatalos szobái. Mind kényelmes, izlésesen berendezett, világos helyiség.

Mig az emelet a Társulat szellemi intézőinek céljaira szolgál, a megfontolt terveiket megvalósító technikai műhelyek az óriási épületnek egész földszintjét s részben felemeleti és földalatti helyiségeit is elfoglalják. Az eddig megvolt s most oly szerényeknek tetsző eszközökből, a melyekkel a Szent-István-Társulat irodalmi terveit megvalósította, nagyszabású, a külföld hasonló intézményeivel is vetekedő irodalmi s könyvkiadó-vállalat kerekedik, a mely nemcsak azt teszi lehetővé, hogy Társulatunk ezentul minden kiadványát a maga munkáival házilag készítse el, hanem hogy az összes modern technikai vívmányokkal felszerelt műhelyeivel részt vegyen a könnynyomatás és kiadás terén való versenyben, a mivel egyrészt sokszorosító technikánk fejlődésén van hivatva lendíteni, másrészt nemes eszközeivel és céljaival az itt is jelentkező egészségtelen irányzatokat ellensúlyozni.

A palota utczára néző földszinti helyiségében látjuk viszont a Szent-István-Társulat nemrégiben még sötét szobákban szorongott ügynökségét fényes könyvkereskedés képében, a melynek polczain megtalálhatjuk majd a katolikus irodalom minden valamire való hazai és külföldi termékét. A helyiségek egész sora uynul be innen a tágas udvarba; a könyvkiadó-hivatal termei, csomagoló- és expedició-termek, az óriási raktárak, a melyek állvány-erdőjén hatalmas garmadákban elrendezve tornyosulnak egymás fölött a Társulat megbecsülhetetlen szellemi és anyagi vagyont kitevő kiadványai: ájtatossági és imakönyvek, tankönyvek, iskolaszerek, ifjúsági iratok, népies olvasmányok, a katolikus irodalom világhírű remekei, pazar fényű díszmunkák, szentképek művészi sokszorosításban. E villamfényvel világított tűzmentes helyiséget fölvonó-gép köti össze a száraz és szellős felemelettel, mely szintén ugyanoly óriási terjedelmű s ugyane kiadványokat foglalta magában krudában. A sűrűn egymásmellett álló állványok sorai között reggeltől estig munkászekek szorgoskodnak, a nap után megrendelt s a szélrózsa minden irányába országszerte szétküldendő anyagot választva ki, a melynek a szellemi tartalmát a Szent-István-Társulat gyűjtötte össze, a melyet azonban még idegen műhelyek öntöttek formába. Ezután a könyvek nyomtatását és kötését is a Társulat palotájában végzik el, melynek a Zerge-utca felé eső szárnyában most rendezik be az e célra szánt s korunk színvonalán álló nagyszabású műhelyeket. Az új palota egyelőre még fölösleges helyiségeit magánlakók bérlik s így a társulat beléje fektett s nemes célokat szolgáló vagyonának legkisebb része sem marad gyümölcsötlenül.

Ime ez nagy vonásokban a Szent-István-Társulat új otthonának képe. A fővárosi és vidéki katolikusok ne mulasszák el az alkalmat, hogy e palotát megtekintsék; ha még szunnyadna bennük katolikus önértékük, föl fog ébredni láttára s nyomában a társulat törekvései iránt való érdeklődésük is, a mely hogy korántsem oly nagy, mint a hogy ezt elvárhatnók, annak bizonyossága, hogy a tagilletménynek nagy tömegével és értékével s nemes hi-

vatásával egyaránt páratlanul álló Szent-István-Társulatnak a hazánkban kilencz millió főnyi katolikusok közül alig ötezren tagjai. A hatholicizmus iránt való közöny szomorú jelenek tarthatnók ezt, ha nem lenne köztudomású, hogy forrongó korunk városi lármája, heves kavardása a jóakaratu emberek figyelmét is eltereli a zajtalanul, a közjóval együtt az ő érdekükben is munkálkodó intézményekről. A Szent-István-Társulat új palotája mely maga is új és szélesebb körű működés programja, mint a katolikus szellem erős vára bizonyára nem csak ellenségeinek fog föltűnni, hanem a keresztény eszmék híveinek is s a tömegesebb pártolás, melyben ez utóbbiak, nemes törekvéseivel megismerkedvén, részesíteni fogják, könnyebbé teszi majd az önzetlenül működő, buzgó vezetői tervezte reformok megvalósítását, a melyek célja a Szent-István-Társulat működési körének a szellemi élet összes nyilvánulására való kiterjesztése. A katolikus magyarság régi fölényét hazájában csak szellemi fölényével vivhatja vissza; a keresztény eszmék diadalra jutásától várhatjuk csak hazánk jelen siralmas helyzetének jobbulását, melybe a keresztény ideáltól elfordult s immár maga is megváltás után szomjuhozó korunk erkölcsi és politikai romlottsága sodorta.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Január 14. »Nemzeti Szövetség bizottsági ülése d. u. 4 órakor a ker. és iparkamara helyiségében.

Január 15. Nagyvárad i partestület ifjúságának önképző együletének tisztújító közgyűlése.

Január 25. A kath. kör választmányi ülése d. u. 6 ó.

Január 29. A kath. kör közgyűlése délután 4 órakor.

* **Románok ujéve.** Gör. kath. és gör. keleti polgártársaink tegnap ülték Uj-év napját. A templomokban az évforduló alkalmával ünnepélyes istentiszteleteket tartottak. A gör. szer-tartásuak által használt Julián-naptár 13 nappal elmarad a más vallásuak által használt Gergely-naptár számításától. Óhajtható, hogy a naptár-javítás elodázhatlan nagy munkája, melyben immár a görög keletiek is részt vesznek, minél hamarabb megoldást nyerjen. 1901-től a görög naptár ismét elmarad egy nappal, ugy, hogy a keleti ujév január 14-ére esik, a karácsony pedig január 7-ére. Tervbe van véve, hogy Bulgáriában és Szerbiában 1900-tól szintén a Gergely-naptárt használják.

* **Változás a nagyvárad i ügyvédi kamarában.** A nagyvárad i ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. Maniu Gyula sz.-somlyói lakos ügyvéd, Balázsfalvára történt elköltözése következtében, az ezen kamara által vezetett ügyvédek névjegyzékéből kitöröltetett.

* **Szilágyi Sándor halála.** A magyar irodalomnak, a magyar történetírásnak halottja van. Szilágyi Sándor miniszteri tanácsos, a budapesti egyetemi könyvtár tudós igazgatója, élete hetvenkettedik évében, hosszú és kínos szenvedés után tegnap éjjel tizenegy óra és 20 perczkor megszűnt élni. Halála nem volt váratlan. Már hetek óta ott virrasztottak kórágya mellett, a kik a legközelebb állnak hozzá s nem egy tanítványa is felkereste az agg tudóst, a kinek számára már nem volt mentség, hogy utolsó Istenhozzádot mondjon neki.

Szilágyi Sándor, Szilágyi Ferencz történet-író fia Kolozsvárt született 1827-ben s ugyanott végezte iskoláit is. A forradalmat már mint hírneves író szenvedte át, ugyszintén a Bachkorszak minden zaklatásait. Szilágyi Sándor irodalmi működésének fénypontját mégis történetírói munkássága képezi. Ezen a téren alkotott annyit, mint kivüle kevés magyar író. Kötetei, kiadványai, kutatásainak eredményei százakra mennek. Különösen *Erdey történelmével* foglalkozott előszeretettel s a Rákóczi-korszak s Bethlen Gábor korára vonatkozólag gyűjtött egybe eléggé meg nem becsülhető ada-

tokat, okmányokat, melyek közvetlen világításban tüntetik elő a nagy idők nagy eseményeit és gigászi férfait. 1875-ben, mint a magyar történelmi társulat titkára szerkesztette a *Századok*-at, élete végéig pedig a *Történelmi rajzok*-at, melynek legutolsó számát csak néhány nap előtt adta sajtó alá. 1878. óta a budapesti egyetemi könyvtár igazgatója s e díszes állásban érte utol a halál. — Temetése vasárnap fog végbemenni.

* **Kell-e a lelkészeknek pótdátó fizetni?** A budapesti kir. közigazgatási bíróság egy elvijelentőségű határozatában kimondotta, hogy a lelkészek községi pótdátó mentessége nem a tulajdon kérdésén, hanem azon fordul meg, hogy a javadalmat a lelkész az illető egyházközségben viselt lelkészi hivatala után élvezi. Az a körülmény, hogy a lelkészi javadalmi ingatlanokra eső állami adók fizetését az egyház magára vállalta, a lelkészi ingatlanok községi pótdátó mentességét meg nem szünteti.

* **A diószegi kispapok számára rendezett első előadás** mintegy 200 hallgató vett részt az hó 12-én. A vetés-forgóról tartott felolvasás azt az óhajt keltette fel, hogy bárcsak mindenkinek megvolna az ehhez szükséges 40 hold földcskéje — egy darabban. A selyemtenyész-tésről tartott szabad előadás egész tartama alatt olyan feszült volt a figyelem, hogy a hallgatóság egész délután csak selyemtenyész-tésről beszélt, így ujtva fel a hallottakat. Az igen nagy, az igen apró, a puha peccsés gubók hibáit s az ilyenek elleni védekezést, nagyon érthetőnek találták. A hangyák elleni védekezés módja felette megnyerte a tetszésüket. Mikor pedig, a *valódi és hamisított selyem* felismerésére került a sor, egészen fellelkesült a hallgatóság. A délután folyamán is felkeresték egyesek az előadót, kérdéseket téve a módzatok sokféleségére. A nép hangulatát legjobban jellemzi az a körülmény, hogy az előljáróság, felkérte a selyemtenyésztes előadóját Rát-kay Józsefet, hogy a tavaszon, a mikor a szabadban pár ezren hallgathatják meg, az igen érdekes, igen tanulságos előadást, még egy ilyen jóízű tanítás tartására ránduljon ki. A hallgatóság nagy számát Kovásznay főszolgabírónak köszönték az előadók, ki viszont annak örült, hogy a gazdák ilyen élvezetes tanulságos beszédeket hallhattak.

* **A folyosón.** A képviselőház folyosóján nevetve pertraktáltak tegnap a honatyák. Kubik képviselő indítványát, hogy a képviselőket a kerületük nevében szólítsák.

— Ennél én jobbat ajánlok! — kiált föl egy kormánypárti képviselő.

— Halljuk! Halljuk!

— Hát a formájuk után kell őket felszólítani. Például: Az a ringó, rezgő-fejű öreg ur (Urbanovszky) az a poczakos, örökké mosolygó (Szilágyi), az a hullámos fűrtü (Wlassics.)

— Ennél én jobbat tudok! — szól közbe Sima Ferencz.

— Csak ki vele! — biztatja a kormánypárti.

— Az a hazaáruló! (Bánffy), — feleli Sima általános habotában.

* **Porrá égett nő.** Megrendítő szerencsétlenség történt Pécsen Andorfi Péter színész lakásán. Andorfiné Tájékerti Berta édes anyja, mig a színészpár próbán volt, lakásukon betegesen feküdt az ágyban. Andorfi 4 éves kis leánya szintén odahaza volt. A beteges öreg asszony állítólag égő gyufával babrált, mikor az ágy-nemű tüzet fogott s a szerencsétlen asszony tehetetlenül feküdt a lángok között. A cseléd a lakáson kívül, a kis leány a másik szobában lévén, nem sejtette senki a borzalmas katasztrófát, mely azalatt az agg nőt érte. Csak mikor a házbeliek a sűrű füstöt látták az ajtó és ablakrészen kitódulni, siettek a lakásba, tettek rögtön jelentést a rendőrségnél s a tűzjelző állomáson. A tűzoltóság és a rendőrség a szobatüz hírére rögtön megjelent a helyszínén s a mentéshez láttak. A kis leányt már a rendőrség s tűzoltók megérkezése előtt teljesen sér-tetlenül hozták ki a házbeliek a lakásból, de az öregasszonyt már nem lehetett megmenteni. Ott feküdt összeégve, összezsugorodva, élettelenül hullaja. Csak egy szénhalmaz volt, melynek semmi emberi alakja nem volt, csak az egyedül épen maradt lábfejek árulták el, hogy ez a tömeg kevéssel ezelőtt emberi lény volt.

* Silberstein Adolf temetése. A fővárosban elhunyt nagyevű műkritikusnak, Silberstein Ötvös Adolfnak temetése tegnap délután ment végbe nagy részvét mellett.

* **Ismét műkedvelői előadás.** Alig zajlott le a nagyváradai iparos-ifjúság által rendezett műkedvelői előadás, már egy másik rendezésén fáradoznak. Elhatározták ugyanis, hogy — mint minden tavaszkor — úgy az idén is tartanak előadást a nyári szinkörben. — *Tóth Ede* kitűnő népszínművét »A falu rosszá«-t választották előadásul. A rendezésre ismételten dr. *Adorján* Emilt kérték fel, ki készségesen tesz eleget a műkedvelő iparos-ifjúság kérelmének és már vasárnap meg is tartják az első próbát. — Bizonyára ezen előadás sem fog elmaradni az előbbiektől a sikert illetően.

* **Pályázat postamesteri állásra.** A nagyváradai posta- és távirtdaigazgatóság az *Ér-Semjénben* megüresedett III. oszt. postahivatalra pályázatot hirdet. Kézpénzbiztosíték 100 frt; járandóság 270 frt évdíj, 40 frt irodai, ugyanannyi kézbesítési és 240 frt szállítási átalány.

Szegény emberek.

— Szociálizmus a színpadon. —

A Népszínház érdekes újdonságot mutatott be tegnap, egy szociálista ízű színdarabot. Az első ilyen kísérletet *Hauptmann* a *Takácsok* cz. darabját betiltotta a rendőrség, ennek úgy látszik jobb sorsa lesz. Az új darabról a következőket írhatjuk:

Langmann Fülöp, a »Szegény emberek« szerzője egy morva posztógyár könyvelője volt. A szomszédban játszódtott le egy igen érdekes eset, mely az alig 24 éves fiatal ember lelkét annyira megkapta, hogy drámát írt belőle. A darab azóta bejárta Európa összes színpadjait és korunk egyik legnagyobb színművésze, *Zaccani* is megpróbálkozott Turaserral.

A darab cselekvénye különben a következő:

Bartel Turaser, képfestő gyárban dolgozik. Családos ember és két gyermeke van, melyek mindegyike nagy beteg. A háznál, hol amugy is nagy a nyomor, az általános elégedetlenséget szül. Különösen Turaser felesége, ki amugy is nagyravágyó, zúgolódik folyton. Ez időben történt, hogy a gyár vezetője elbocsátott egy fiatal munkásnőt és annak nővérét, mivel a munkásnő ellentárt a művezető tisztességtelen szándékának. De a munkások ezt nem hagyták annyiban, hanem aztán strájkolnak és addig nem akarnak munkába állani, míg a vezetőt el nem bocsátják, a munkásnők pedig fel is jelentették őt. Más napra van kitűzve a törvényszéki tárgyalás. Ekkor a vezető, hogy megtarthassa állását, hamis tanút keres. Turaserhez állít be. Turaser ellenkezik, hogy a vezető ajánlatát fogadja el.

A második felvonásban a strájk-bizottság Turaser házában ülésezik és ép eltávozik, mikor Turaser, a felbérelt hamis tanu, félőrülteként érkezik meg a tárgyalásról, melyen a vezetőt épp az ő vallomása alapján felmentették. A távozó emberek utána akarnak rotani, mire Turaser gyáván a padlásra bujlik.

A harmadik felvonásban Turaser szomorúan ül házában, a honnan éppen most temették a gyermekét. A gyermekeknek megártott a sok étel, melyet Turaser a gonoszul szerzett pénzen vett nekik. Rémes vizióban megjelenik előtte idősebb gyermeke szelleme. Majd hazajönnek a temetésről a felesége és a népek. És itt Turaser kijelenti hogy ezzel az asszonnyal ő tovább nem lakhatik egy fedél alatt.

A darab nyilvánvalólag a *Takácsok* hatása alatt íródott, mi azonban mit sem von le *Langmann* irói érdemeiből. A »Szegény emberek« kitűnően van megkoncipiálva, egyes helyeken ugyan túl naiv, vannak azonban részletek, például a strájk-bizottság ülése, melynél jobb, i. a. i. élettől duzzadó jelenetet csak a dráma kiváló művelőinél találunk.

Légátus és borbély.

Most karácsonykor esett meg ez a történet és pedig a szomszéd vármegyében. Hogy a légátus unitárius vagy református volt-e: azt nem árulhatjuk el, mert még béperelhetnének érte. A borbély vallásfekezeti minüemsége ismeretlen.

Elég az hozzá, hogy légátiba ment — a mint mondani szokás — innen Kolozsvárról egy theologus. Mikor pedig karácsony este megérkezett a faluba, észrevette, hogy hajának mineműsége nagyon is boglya alakban nyilatkozik meg. Ez nyomban arra az elhatározásra indította, hogy reggel, mihelyt felkel levágatja a haját, hogy a templomban illően megjelenhessen.

Ugy is cselekedett. A falusi Figaro szive egész hevével és ambíciója összes erejével hozzálátott, hogy a légátus fején még aznap bámultassék az ő remekműve.

És levágá az ambíciós borbély a légátus ur haját egészen tőből köröskörül, a feje bubján levő dus fűrtöket utóljára hagyván, melyek úgy állának vala ki a légátus ur fejéből, mint Vunesi fején a kínai tines.

De oh sors!

... Mikor éppen a fej bubján meredő tinesekre került volna a sor... megkondulnak a félrevert harangok... éktelen láрма veri fel az utcát...

— Tűz! Tűz! Tűz!

Vala pedig az érdemes borbély a helybeli önkéntes tűzoltó egylet egyik legérdeműsabb és ambícióban nem kevésbé gazdag tagja. Leesapá pedig azonnal az ollót, mihelyt a harang megkondula, saját önkéntes fejére nyomá tűzoltó csákóját és elrohana a tűzhöz.

A légátus pedig egy óra hosszat elmélkedte ott egyedül... Föl és alájárva várakozék, hogy a borbély visszatérjen... Időközben elmondá ékes prédikációját, nehogy a templomban belesülne... És vára még egy félórát...

A harangok elhallgatának már, mivel a tűz már csaknem eloltva vala. A borbély azonban nem azért vala önkéntes tűzoltó, hogy önként távozna, míg egy szikra tüzet lát és tovább oltá a tüzet.

A légátus pedig tovább elmélkedte...

... De nemsokára aggodalom fogá el, mert a templomban harangozni kezdének — *Iszéntiszteletre*.

Harangozának egyet... Harangozának ketőt... Össze is harangozának s a borbély — még mindig nem jöve feje bubjának mineműségét eltávolítandó.

A népek pedig összegyülekezének a templomba, a harangszó nyomá a fuvót, a mester uram pedig rágyujta:

Világosság szent atyja,
Jelenjél meg köztünk;
Felséged magasztalja
Szánk, szívünk és lelkünk...

... És zenge tovább az áhitatos ének.

Már a harmadik strófa jöve, nem vevé tréfára a dolgot a légátus ur és erősen megjéde. Rohana pedig a templomba, magára ölté a palástot s a negyedik strófa alatt fölmene a katedrara.

És... leve nagy esodálkozás a légátus ur feje bubja mi neműségének láttára...

A tiszteletes uram azt hívé, hogy a légátus ur megbolondula.

A kántor uram hasonlólag azt hívé, hogy a légátus ur szép esze meg bomla.

A kurátor ur ez új divat felett nagyon megbotránkoza.

A harangozó pedig úgy el fátolta vala a száját, hogy abba hagyá a fuvást a strófa közepén.

Az összegyűlt népek pedig nem tudák: vajjon új módi-e ez, vagy pedig a légátus a szebeni sárgaházból szabadult légyen-e el.

A templomban lévő asszonyok és leányok pedig a légátus hajának minőségét látva, protestáns létükre... keresztet vetének...

Beszélé vala pedig ezt a furesa históriát Tordán a hetivásáron egy odavaló ember, miután egy szentmihályfalvi embertől hallotta, ki pedig egy sinfalvi embertől hallá vala, annak pedig egy rákosi ember mondá el, miután neki egy kövendi említette volna, ki pedig egy toroczkoítól hallotta volna félfüllel... De hogy az kitűhallotta légyen, arról hallgat a krónika...

Ellenzék.

EGYESÜLETEK.

A biharmegyei és nagyváradai nőegylet ülése.

A biharmegyei és nagyváradai nőegylet ma délután fél öt óraker választmányi ülést tartott, melynek lefolyásáról tudósítunk a következőkben számol be:

Gerliczy Félixné az ülés megnyitása után tudomására hozza a választmányak, hogy az egyik alelnök, *Fabrizius* Gézáné lemondott. A választmány a lemondást sajnálattal vette tudomásul. Az elnök előterjesztésére *Kellner* Gizella belényesi ár-át az árvaházba felvették. Az Erzsébet-királyné ágyalagra az elnök magán uton, a város és megye közönségének a hozzájárulása nélkül, 809 frtot gyűjtött, a mit országos gyűjtéssel fognak az alapszabályszerű 2000 frtra kiegészíteni. A választmány a buzgó gyűjtésért az elnöknek köszönetet szavazott. Ezek után felolvasták a közgyűlés elé terjesztendő elnöki és pénztárosi jelentést, a miket a választmány helyben hagyott. Végül a jegyző tett indítványt az újonnan belépni akaró tagok felvételére nézve. Az indítvány alapján a következő új tagokat vették fel az egyletbe:

Gróf *Lubrinszky* Anna, Szabó *Ilona*, *Farkas* *Etelka*, *Kesztyüs* *Juliska*, *Molnár* *Lajosné*, *Biszterszky* *Eleménné*, *Kovalszky* *Kálmánné*, özv. *Unosky* *Ágostonné*, *Unesky* *Julia*, *Hajós* *Izsné*, *Bognár* *Sándorné*, *Merschmann* *Füőpné*, *Márkélzi* *Jánosné*, *Bodnár* *Jánosné*, — *Fehér* *Gyula*, *Moskovits* *Miksa*. — Major *Miklósné*, *Stern* *Miklósné*, dr. *Fenye* *Áronné*, *Hansrer* *Henrikné*, özv. *Mihálykövy* *Sándorné*, *Kovács* *Kálmánné*.

*

Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a Nőegylet rendes közgyűlését e hó 15-én, vasárnap tartja meg, melyre özv. br. *Gerliczy* *Felixné* a következő meghívót bocsátotta ki:

Van szerencsém Czimedet, mint a *Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet* tagját értesíteni, hogy egyletünk rendes közgyűlését 1899. évi január hó 15-ik napján d. u. 3 óraker, Nagyváradon, a *Fekete Sas* fogadó termében tartja meg, a mely közgyűlésre az egyesület alapító és rendes tagjait tisztelettel meghívom.

A közgyűlés tárgyai lesznek:

1. Elnöki jelentés.
2. Pénztári számadások.
3. Az igazgató-választmány által felvett rendes és pártoló tagok bejelentése és ezek felvételének jóváhagyása.

4. Elnök, két alelnök, 60 választmányi tag, védhölgyek, jegyző, pénztárnok, számvevő és ügyvédnek, 3 évre (1899—1901) választása.

Nagyváradon, 1899. évi január 12-én.

Özv. *Bárá Gerliczy* *Felixné*,

szül. *Korniss* *Lujza* grófnő,

a biharmegyei és nagyváradai nőegylet elnöknője.

MULATSÁG.

A tenkei katolikus olvasókör bálja. A tenkei kath. olvasókör sikerült bált rendezett a kör könyvtára javára e hó 8-án. A bálon jelen volt az egész környék intelligenciája. A négyeseket 40 pár táncolta. A szépen sikerült mulatság anyagilag is fényesen sikerült, amennyiben 40 frt a tiszta haszon. — Felülfizettek: *Lindenmayer* *Károly* tb. kanonok, eszperes-plébános 2 frt, *Szabó* *Zoltán* 2 frt 50 kr, dr.

Madarász Kálmán 1 frt., **Rozs Lajos** 50 kr., **Kovács József** 50 kr., **Libertini János** 50 kr., **Pesti Károly** 50 kr., melyért ez uton mond hálas köszönetet a rendezőség.

Kereskedők jótékonycélú kolonja. Tegnapelőtt tartották meg a mulatni szerető kereskedő ifjak 2-ik kolonestélyüket szép számú és előkelő közönség jelenlétében. Majdnem 100 pár tánczolta — volna a négyest, ha annak rendezése egyáltalában lehetséges lett volna. Annál sikerültebb volt az éjfélig tartó esárdás, amelynek meg van az a jó tulajdonsága, hogy »Soh'se halunk meg« utána. — A következő ily estély 19-én (csütörtökön) lesz, a mely bizonyára szintén kitünően fog sikerülni.

A Csarnok estélye. A »Kereskedelmi Csarnok« ma este tartja az első estélyét a Csarnok helyiségében.

A jóhírnevű estélyek minden esztendőben igen jól szoktak sikerülni, úgy, hogy a farsang legsikerültebb mulatságai közé tartoznak, úgy lesz az minden bizonyosan az idén is, amennyiben a körnek a tagjai s ezeknek vendégei igen nagy számban készülnek s remélhetőleg tánczos is lesz elég, noha a usztikarnak a farsangon tánczolni nem szabad.

Igazságszolgáltatás.

Egy pohár tejért. Egy pohár tej miatt nagy háborúság volt a múlt év októberében F. Bátorban Tarkó Krecsun és Sándor Péter között. Tarkó Krecsun ugyanis egy pohár tejet kifejt a Sándor Péter tehenéből, azt azonban észre vette Sándor s így e dolgból szóváltás lett. A szóváltás azután nagyon elfajult annyira, hogy végezetül Sándor Péter Tarkó Krecsunt egy doronggal úgy megütötte, hogy annak mind a két karja eltört. A törvényszék tegnap foglalkozott az ügyvel s a vádlottat Sándor Pétert a súlyos testi sértésben bűnösnek mondta ki s hat havi fogházra ítélte.

Hivatalos közlemény.

A tőkekamat- és járadékadó alá tartozó jövedelem bevallása.

Az 1899. jan. hónapban a tőkekamat- és járadékadó alá eső jövedelmeket, az azokat élvező egyén vagy erkölcsi személy bevallani köteles.

Tőkekamat és járadékadó tárgyát képezi mindazon vagyon, mely a föld, ház és kereseti adó, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek adója által közvetve vagy közvetlenül nem érintetik.

Az adózók a vallomás kötelezettsége alól a következő tőkékiből folyó jövedelmekre nézve mentetnek fel: a) a magyar államkötvények, b) az adómentességben nem részesített elsőbbségi kötvények kamatai, c) nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek által felvett és jelzálogilag biztosított tőkék kamatai.

Az ezen kamatok után járó tőke-kamatadót és pedig az a) alattiak után a kifizető állami pénztár, a b) és c) alattiak után a kamatokat kifizető társulat az illető kamatélvezőnek rovására vonja le s az illető kir. adóhivatalba szolgáltatja be.

A pénzügyminiszter elhelyezett, jövedelmet ezen tőkék birtokosai szintén nem tartoznak adó alá bevallani.

Ellenben a pénzügyminiszter köteles ezen kamattól jövedelem összegét és pedig: a) a kifizetett kamatok összegét évnegyedenként, minden év márczius, június, szeptember és december havának utolsó napján; b) a tőkésített kamatok összegét félévenként minden év január és július havának utolsó napján a kir. adóhivatalnak kimutatni és az ezen kamatok után járó adót egyidejűleg beszolgáltatni, jogosítva vannak azonban arra, hogy ezt az adót a kifizetett vagy a tőkéhez irt kamatokból visszatarthassák.

A tőkekamat és járadékadó az adóévet megelőző évben élvezett kamattól és járadékjövdelem után lévén kivetendő, az 1899. évi adóztatás alá az 1898. évben élvezett kamattól (járadék) jövedelem vallandó be s a vallomás a városi adóhivatal 10. számú szobájában a fent-

irt időig adandó be. A tőkekamat és járadékadó az adóköteles fél állandó tartózkodási helyén vettetik ki. A tőkekamat és járadékadó alá tartozó jövedelem eltitkolásának vagy valótlan bemondásának bírsága 1—8 annyi, mint az az adóösszeg, melylyel a kincstár megkárosított. Kárösszegnek vétetik az az összeg, melyet a közadók kivételére a törvény szerint illetékes közegek (hatóságok) jogérvényesen megállapítottak. Ha ez az összeg nem tudatik, a bírság 1—500 frt.

Kelt Nagyváradon, 1898. évi december hó 22-én.

Városi adóhivatal.

REGÉNY-CSARNOK.

SZERESS ÖRÖKKE.

Irtá: Buchanan Rébert.

Angolból fordította: Dr. N. Gy. 39.

A kabin fölött állottak éppen, úgy hogy Mabel, a ki odalenn volt, minden szót meghallott. Mint egy átom, úgy tűnt föl előtte az egész. Szemben vele, szomorúan nézve rá, volt Reilly Antal, a ki félig önmagához, félig a lányhoz beszélve, így szólt:

— Szárazföldön vagyok-e vagy a sós tengeren? Megesküdtem, hogy többet tengerre nem megyek, de mit tehettem, mikor egyetlenem azt mondotta: »Antal apó, én a tengerre megyek és nem nyugszom addig, míg elevelem avagy holtan meg nem találom őt!« Oh, gyermekem, micsoda szilaj örült dollog az, tengerre szállani egy álomkép után? Az Isten őrizzen meg téged és bennünket minden gonosztól, de főképp a repülő hollanditól.

Mabel ránézett keményen s első pillanatban vándorolni látszott gondolata, aztán eszébe jutott minden. Igen, kedvese, a ki egy évvel ezelőtt érte jött, maga volt az elátkozott kapitány, ő pedig elindult keresni őt a nagy óceánon, bízva Istenben, hogy a vizeken át is hozzávézerli. És minő változások egy év alatt! Elnéje ismét szertekalandozott, mikor azokra gondolt. Seth kapitány elvette Márhát, ura lett egy nagy hajónak, a mely Angolország és Amerika között vitorlázott és Mabel kérelmére ezt is magával vitte, Antallal, nevelőatyjával együtt s bár ezek mind szivesek voltak hozzá, látta szánakozó szemeikről, hogy bolondnak tartják. Néha maga is azt hitte, hogy így áll a dolog, hogy emlékezete eltűnik, arcaik elenyésznek a légből, ő pedig mintha betegesen feküdnék otthon, szobájában.

És mégis minden igaz volt! oly csudálatosan igaz! ő pedig kedvese megmentésére volt itt, bár majdnem belehalt. Csakhogy ők napokig, hetekig vitorláztak, — neki éveknek látszott az idő s ritkán láttak egy vitorlást is. Talán sohase fogja megtalálni őt; a vizek oly vadak és puszták. Fölmászott a kis hágeson a földézetre. A nap bibor lapdaja épen akkor kukucsált elő a látóhatár mögöl s a tenger hullámról hullámra csillámlott végig.

És ott a földézetben, különösen tekintve rá, állottak Mártha, Seth kapitány meg az ő nevelő atyja.

— Drága Mabel, jobban vagy? — kérde Mártha.

Mily különösen csengett a hangja! Ugy tűnt föl neki, mint egy álombeli hang.

— Egészen jól vagyok, — felelé Mabel. — Milyen nap van ma, Antal apó?

— Drágám, hát karácsony reggele!

És mi hónapok óta járunk az óceánon, de nem találtunk semmit.

— No itt ott egy-egy hajót bizony láttunk.

— De nem az ő hajóját! — sóhajtott a leány. — Mindig egyforma utazási, mindig derült ég. Halálra fáraszt ez már! Megtöri a szívemet! Oh bárcsak zugnának a szelek, az orkán s elragadnának ő hozzá!

Erre Seth kapitány, aki elgondolkozva tekintett a kelő napra, hirtelen így szólt:

— Alighanem meg lesz amit kívánsz, ám-bár én nem szeretem, mikor ilyenek a felhők. Mintha a napból akarna fújni a szél.

A kapitány eltávozott, s nem sokára halották a földézetben. (Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Vihar Bécsben.

Bécs, január 13. (Saj. tud. távirata.) Ma délután Bécsben óriási vihar dühöngött, mely több baleset okozójává lett. Néhány embert a szélroham a Dunába dobott.

A berlini katonai ünnep.

Berlin, január 13. Az osztrák-magyar katonatisztek a porosz tisztek kíséretében *Schwartzkoppen* ezredes vezetése alatt meglátogatták a Centralhotel téli kertjét. Megérkezésükkor a zenekar az osztrák-hymnust játszotta. Az ott volt nagy számú közönség fölkelte és lelkes ovációkban részesítette az osztrák-magyar tiszteket. (M. Táv. Ir.)

A franciaországi események.

Páris, január 13. A Havas-ügynök-ség jelenti: A tegnapi kamaraülés berekesztése után *Dupuy* miniszterelnök egy képviselőnek a vita során hozzá intézett kérdésre kijelentette, hogy a kormány meg fogja indítani a vizsgálatot arra nézve, hogyan jutott *Cavaignac* annak a jelentésnek a birtokába, amelyet *Herque* százados, aki *Picquart* ezredest a semmitűszéki kihallgatásra kísérte, a párisi katonai kormányzóhoz intézett.

Budapest, jan. 13. (Saját tud. táv.) Esterházy Walsin leleplezéseiben kijelenti, hogy Dreyfus valóban bűnös s a borderaut ő irta.

Hir a Filippi-szigetéről.

New-York, január 13. A filippinók Iloilo mellett elzárták a folyó torkolatát. Egy amerikai katonacsapatnak, amely vasárnap megkísérelte a partraszállást, vissza kellett vonulnia, mielőtt még az ütközetre kifejlődhetett volna. (Magy. Táv. Ir.)

Kréta-ügy.

Kánae, január 13. *György* herceg az alkotmány kidolgozására hivatott bizottságot maga köré gyűjtötte és beszédet intézett hozzá, amelyben azt hangoztatta, hogy a mikor kinevezték a sziget főbiztosává, azt akarta Európa, hogy Kréta egész lakossága az egyenlőség és igazság egyenlő elvei szerint való bánásmódban részesüljön. A herceg utasítja tehát a bizottságot, hogy párttekintetektől ne befolyásoltassa magát. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. január 13-án.

Magyar aranyjáradék 4%	—	—	—	—	120.—
Magyar koronajáradék	—	—	—	—	97.90
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 $\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	119.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 $\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	100.—
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	120.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	96.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.75
Horvát-szlavón földterhermentési kötvény	—	—	—	—	96.75
Magyar nyerevény-sorsjegyek-kölcsön	—	—	—	—	160.—
Tiszabábalyozó és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	137.50
Osztrák járadék papírban	—	—	—	—	101.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	101.25
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	101.75
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	—	—	940.—
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	391.—
Osztrák hitelintézeti részvény	—	—	—	—	392.—
Osztrák-magyar államvasúti részvény	—	—	—	—	361.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	363.20

Német birodalmi márka	58.90
London vista	120.45
Párisi vista	47.87
20 márkás arany	11.79

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Sz. T. Tenke. A küldött értesítést a bátról megkaptuk, köszönet érte. Mások hasonló tudósítást lehetőleg az nap kérünk. Üdvözet.

A szerkesztői felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Értesítés.

Ezennel tudomásra hozzuk, hogy irodánkban alkalmazva volt ifj. **Csicsó Lajos** ur társulatunk **szolgálatából végkép elbocsátott** és ennélfogva ügyeinkbe többé el nem járhat.

Teljes tisztelettel,

**a cs. kir. szab. Adria
biztosító-társulat,
biharmegyei főgynöksége,**

MEGHIVÓ.

A Polgári takarékpénztár részvénytársaság

az alapszabályok 12. §-a értelmében **1899. évi január hó 29. napján, d e. 11 órakor** Nagyváradon, saját üzlethelyiségében (Szt-László-tér, Kovács-féle ház)

V. évi rendes közgyűlését

fogja megtartani, melyre a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12—25. §§-ainak figyelembe tartása mellett — azzal hivatnak meg, hogy a ker. törvény 198. §-a alapján a felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleget, a közgyűlés elé terjesztendő igazgatósági jelentéssel együtt a közgyűlést 8 nappal megelőzőleg, a részvénytársaság üzleti helyiségében, az üzleti órák alatt megtekinthetik.

A közgyűlés tárgyai:

1 A zárszámadások és mérleg előterjesztése és az igazgatóság s felügyelő bizottság jelentése.

2. A nyereség felosztása iránti határozat és a kifizetés idejének megállapítása.

3. Az igazgatóság és felügyelő bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozat.

4. Az igazgatóság egyik tagjának lemondása folytán az igazgatóság alapszabályszerű kiegészítése végett 1 igazgatósági tagnak 1 évi időtartamra való megválasztása.

5. Az alapszabályok 14 es 16 §§-ainak az igazgatóság jelentése szerint javasolt megváltoztatása.

6. A múlt év folyamán lemondott 1 rendes választmányi tagnak 1 évre és az alapszabályok 39. §-a szerint kilépő 8 rendes választmányi tagnak 3 évre választás utján való betöltése.

7. Az alapszabályok 21. §-a szerint netán teendő indítványok tárgyalása.

Nagyvárad, 1899. január 1.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 13. §-a:

Minden részvényes, ki a közgyűlésen részt akar venni, tartozik 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg a társaságnál legalább 1 hó előtt saját nevére irt részvényt vagy részvényeit szelvényekkel együtt a takarékpénztár pénztárába letenni, hol az őt illető szavazat számát elötüntető tértívénnyel látatik el, mely egyszersmind a szavazásra igazoló jegyül szolgál.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Árad.				Árad—Nagyvárad.			
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Árad ind.	5 10	11 20	9 37
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 05	7 57	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Kurtics >	5 39	11 52	10 04
Less >	10 48	4 56	8 06	Orosháza >	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza >	6 14	12 37	10 54
Gyapju >	10 56	5 04	8 18	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza >	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba >	7 —	2 33	4 50
Cséffa >	11 0 —	5 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 37	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Árad érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31
Kötegyán >	11 46	5 57	9 37	Kötegyán >	7 56	3 39	6 09	Szombatság-Rogoz—Dobrest.				Dobrest—Szombatság-Rogoz.			
Sarkad >	11 57	6 9	9 51	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szombatság-Rogoz ind.	6 08	7 55	Dobrest ind.	4 22	6 3		
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Nánhegyesel >	6 34	8 21	Nánhegyesel >	4 32	7 41		
Csaba >	2 10	7 22	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Dobrest érk.	6 44	8 31	Szombatság-Rogoz érk.	4 56	7 66		
Orosháza >	3 10	8 32	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51								
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16								
Szeged >	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
	V. v.	Sz. v.		Sz. v.	Th. v. sz. sz.		V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 40				
V-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	2 43	Ósi >	6 09	2 51	Déva-Ványa >	4 37	3 48				
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	Szudries >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Körös-Ladány >	5 13	4 22				
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Szeghalom >	5 40	4 53				
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	5 58	4 15	Körösszeg >	7 02	3 36	Véztő >	6 12	5 34				
Tasádfő >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	4 27	Szakál >	7 39	4 05	Kót >	6 38	6 03				
Drág-Cséke >	6 30	4 45	Borz >	6 19	4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 29				
Magyar-Cséke >	6 50	4 58	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Komádi >	7 10	7 08				
Dusesd >	7 05	5 12	Gyanta >	6 56	5 19	Iráz >	8 42	4 49	Nagy-tóti >	7 22	7 13				
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 34	Kót >	9 19	5 14	Sakál >	7 48	7 43				
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Véztő >	9 44	5 32	Körösszeg >	8 11	8 12				
Gyanta >	8 12	6 11	Dusesd >	7 55	6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Gyires >	8 33	8 33				
Sólyom >	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	8 07	6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31	Uj-Palota >	8 47	8 53				
Borz >	8 53	6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Ósi >	9 03	9 12				
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádfő >	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 30				
Sonkolyos >	9 18	7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50										
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	8 31										
Szudries >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	8 45										
Lunka-Rézbánya >	10 56	8 21	V-Velenceze >	10 01	9 09										
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19										

Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid			
	V. v.	V. v.		V. v.	V. v.		
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45		
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56		
V.-Ábrány >	11 03	8 55	V.-Ábrány >	4 57	5 06		
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26		
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk. reg.	5 54	6 07		

Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.			
	Vegyes v.	Vegyes v.		Vegyes v.	Vegyes v.		
Nagyvárad ind.	6 50	5 40	Érmihályfalva ind.	5 05	5 33		
B.-Püspöki >	7 17	5 57	Érselind >	5 37	6 24		
Bihar >	7 44	6 20	Székelyhid >	6 14	6 22		
Paptamási >	8 13	6 48	Nagykáglya >	6 27	7 32		
Gyapoly >	8 29	7 03	B.-Diószeg >	6 42	7 03		
B.-Diószeg >	8 52	7 24	Gyapoly >	6 59	7 33		
Nagykáglya >	9 07	7 38	Paptamási >	7 24	8 39		
Székelyhid >	9 40	8 03	Bihar >	7 45	8 09		
Érselind >	10 08	8 26	B.-Püspöki >	8 05	8 14		
Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	8 21	9 40		

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik. A *-gal jelölték feltételes megálló helyek.

Nyomtatott lapulajdos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.